

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту

в.о. завідувача кафедри:

К. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Світлична О.С.

(прізвище, ім'я та по батькові)

підпис

« ____ » _____ 2016 року

ДИПЛОМНАРОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит» за програмою:
«Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

за темою:

**«Формування системи раннього попередження банкрутства
підприємства»**

Виконавець:

студент Фінансово-економічного факультету

(факультет)

Задорожний Дмитро Олександрович

(прізвище, ім'я та по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К. е. н. ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Астахова Наталя Ігорівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

/підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	5
1.1. Сутність і ознаки фінансової кризи підприємства, основні причини виникнення.....	5
1.2. Методи діагностики фінансової кризи підприємства.....	13
1.3. Система раннього попередження та реагування як один із методів попередження банкрутства.....	25
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ- ПРИЛАД».....	31
2.1 Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства.....	31
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства.....	36
2.3 Діагностика ймовірності загрози банкрутства.....	56
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА.....	70
3.1 Основні напрями вирішення банкрутства на підприємстві.....	70
3.2 Розробка антикризової стратегії підприємства.....	81
3.3 Рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».....	86
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	104

ВСТУП

Сьогодні в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості фінансово неспроможних підприємств. Наслідком незадовільного фінансового стану більшості вітчизняних підприємств стало катастрофічне збільшення їхньої кредиторської та дебіторської заборгованості. Водночас банкрутство підприємства та його ліквідація означають не тільки збитки для акціонерів, кредиторів, виробничих партнерів, споживачів продукції, а й зменшення податкових надходжень до бюджету, а також збільшення безробіття, що теж може стати одним із факторів макроекономічної нестабільності.

Суттєвим є те, що з-поміж підприємств, справи про банкрутство яких розглядаються судом, значний відсоток таких, що тимчасово потрапили в скрутне становище. Вартість їхніх активів набагато вища за кредиторську заборгованість. За умови проведення санації (оздоровлення) чи реструктуризації такі підприємства можуть розрахуватися з боргами і продовжити діяльність. Проте, через недосконале законодавство, брак належного теоретико-методичного забезпечення санації, дефіцит кваліфікованого в цих питаннях фінансового менеджменту та інші суб'єктивні та об'єктивні причини, багато із потенційно життєздатних підприємств, у тому числі тих, що належать до пріоритетних галузей народного господарств України, стають потенційними банкрутами.

Актуальність теми. Розвиток економіки на сучасному етапі тісно пов'язаний із зміцненням і розширенням ринкових принципів господарювання. А процеси розвитку ринкових відносин в Україні посилилися невизначеністю та конкуренцією. Щоб вижити за таких умов керівникам підприємств треба приймати сміливі та нетрадиційні рішення, а це підвищує ступінь економічного ризику.

Саме тому гостро постала проблема кризи підприємств, виникла потреба у розробленні системи діагностики й запобігання банкрутству, а

також стратегій виходу з кризових ситуацій на самих підприємствах. Виконання зазначених завдань пов'язане насамперед із розумінням сутності фінансової кризи, як невід'ємного елемента ринкової економіки, який дає змогу перерозподілити обмежені ресурси й ефективніше їх використовувати, є засобом захисту майнових прав власників. До того ж вжиття заходів із збереження життєздатних підприємств як одиниць економічного потенціалу країни має стати пріоритетним напрямком державної політики.

В зв'язку з цим дослідження фінансової кризи на підприємстві, діагностика та шляхи покращення фінансово-економічного стану підприємства, попередження банкрутства підприємства стає надзвичайно важливим сьогодні.

Мета роботи. Основною метою дипломної роботи є вивчення теоретичних і практичних засад діагностики кризового стану та механізму антикризового фінансового управління на підприємстві, а також розробка та формування на підприємстві комплексної системи попередження, прогнозування і подолання банкрутства та кризових явищ за сучасних умов господарювання.

Для досягнення поставленої мети необхідним було вирішення наступних завдань:

- визначити сутність і ознаки, а також з'ясувати причини виникнення фінансової кризи на підприємстві;
- проаналізувати та порівняти методи діагностики фінансової кризи підприємства;
- визначити сутність, основні складові та завдання системи раннього попередження та реагування;
- дати фінансово-господарську характеристику підприємству ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести аналіз фінансового стану ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести діагностику банкрутства для обраного підприємства;
- визначити основні напрями вирішення банкрутства на підприємстві;

- розробити заходи антикризового фінансового управління;
- запропонувати рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».

Об'єктом дослідження магістерської роботи є процеси виявлення, попередження та подолання банкрутства підприємства .

Предметом дослідження є теоретичні положення, науково-методичні підходи та практичні аспекти формування системи попередження та запобігання банкрутству підприємств.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано загальні методи наукового пізнання, аналітичні та статистичні методи, синтезу, аналізу, метод порівняння, а також методи економічного аналізу даних.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження стали: матеріали періодичних видань, законодавчі та нормативно-правові акти законодавчих органів України, результати досліджень міжнародних організацій, матеріали монографій, навчальних посібників, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань антикризового управління підприємством, а також фінансова звітність ТОВ "Телекарт-Прилад" за 2013-2015рр.

Структурно робота складається з трьох розділів, в кожному із яких послідовно вирішуються поставлені завдання. В кінці роботи наведено висновки, що ґрунтуються на проведеному дослідженні, подано список використаної літератури і додатки.

ВИСНОВКИ

За сучасних умов розвитку економіки питання банкрутства підприємств постає особливо гостро через зростання кількості збиткових підприємств, нестабільні умови господарювання, недосконалість законодавчої бази.

Банкрутство підприємств – це наслідок глибокої фінансової кризи. В свою чергу, під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або відсутність у цього підприємства потенціалу для успішного функціонування.

Чинники, що впливають на появу та розвиток кризових процесів на підприємстві поділяють на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх чинників належать такі, які підприємство не має можливості заздалегідь спрогнозувати, а тому і вплинути на них. Внутрішні чинники, як правило, залежать від форм, методів та організації діяльності підприємства.

З метою запобігання кризовому стану на підприємстві слід сформувати відповідну і адекватну реальним соціально-економічним процесам систему раннього попередження банкрутства підприємства, яка породжує здатність ефективного функціонування підприємства в умовах підвищеного ризику і загроз.

Система раннього попередження та реагування – це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні загрози та ризики, яких може зазнати підприємство, а також додаткові шанси щодо покращення ефективності фінансово-господарської діяльності. Система має бути спрямована на виявлення та аналіз інформації про фактори ризику, настання яких може призвести до виникнення кризових явищ.

Сучасна економічна наука має у своєму арсеналі велику кількість різноманітних прийомів і методів прогнозування фінансових показників, в тому числі в плані оцінки можливого банкрутства. Найбільшого поширення набули такі методи: експертні методи, метод «штучні інтелектуальні системи», методи оцінки фінансового стану та економіко-математичні методи. Однак, що стосується економіко-математичних методів, то застосування зарубіжних моделей у вітчизняній практиці слід проводити дуже обережно, так як ефективність і надійність зазначених моделей, як показує практика, суттєво нижча на вітчизняних підприємствах на відміну від зарубіжних. Тому застосування однієї з моделей як єдино можливої категорично не рекомендується, оскільки отримані результати можуть суттєво викривити отримані попередні оцінки.

У зв'язку з цим, рекомендується комплексне та всебічне діагностування фінансового стану підприємства із застосуванням різнонаправлених підходів, а також шляхом здійснення порівняльної характеристики одержаних результатів, їх ретельної перевірки та неодноразового підтвердження.

На основі звітності ТОВ «Телекарт-Прилад» було проведено комплексний аналіз фінансового стану підприємства за період 2013-2015рр. за основними показниками ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, прибутковості, ділової активності, майнового стану. Отже, оцінивши фінансовий стан даного підприємства зробимо висновок щодо даних показників підприємства:

- Підприємство було рентабельним у 2013 та 2015 роках. Проте у 2014 році показники рентабельності становили від'ємні значення.
- Показники платоспроможності не відповідають нормативним значенням, що свідчить про те, що підприємство не має коштів, щоб своєчасно погасити свої строкові зобов'язання.
- Протягом 2013-2015рр. баланс підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» не є абсолютно ліквідним.

➤ Показники фінансової стійкості на протязі 2013-2015рр. не відповідали нормативним значенням, що свідчить про залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

➤ Оцінка фінансової стійкості за аналізом фінансування запасів показала, що підприємство належить до кризового типу фінансової стійкості, тобто підприємство знаходиться на межі банкрутства.

➤ Оцінивши ймовірність загрози банкрутства ТОВ «Телекарт-Прилад» за допомогою 11 дискримінантних моделей та системи показників У.Бівера, можна побачити що 50% моделей свідчать про загрозу банкрутства.

➤ Підприємство фінансово нестабільне.

Таким чином, ситуація на ТОВ «Телекарт -Прилад» є незадовільною і потребує негайного втручання. Забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності, а також реалізація заходів на подолання фінансової кризи, а саме банкрутства є запорукою ефективної діяльності підприємства та стабільного розвитку.

Серед основних стратегічних напрямків виходу підприємства із кризового стану та недопущення до банкрутства варто виділити такі як реінжиніринг, економічна безпека, контролінг, діагностика фінансового стану підприємства, антикризове управління з використанням механізмів фінансової стабілізації, санація підприємства, стратегія диверсифікації, реструктуризація підприємства.

Також з метою виходу з кризової ситуації, швидкої стабілізації та подальшого розвитку підприємству необхідно не тільки правильно розробити та застосувати антикризову стратегію.

Проаналізувавши показники діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» можна запропонувати пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності:

1. Постійно оновлювати та закупляти сучасне обладнання для виробництва високоякісної продукції.

2. Проводити постійне підвищення кваліфікації працівників підприємства та навчання персоналу.

3. Постійно вдосконалювати технологію виробництва продукції електроприладів та радіоелектронної апаратури наявного асортименту та створення нової конкурентоспроможної продукції.

4. Постійно здійснювати пошук нових дистриб'юторів та торговельних партнерів як в Україні, так і за кордоном.

5. Активно впроваджувати сучасні новітні технології у всіх відділах підприємства.

6. Для підвищення оборотності оборотних коштів варто скоротити час, протягом якого оборотні кошти відвернені, тобто перебувають в обігу, скоротити середньорічні залишки оборотних коштів, а також по можливості знизити потребу підприємства в оборотних коштах.

7. Для зменшення виробничих запасів необхідно впроваджувати економічно обґрунтовані норми запасу, наблизити постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів до споживачів, а також розширити складську систему матеріально-технічного забезпечення.

8. Для підвищення ділової активності ТОВ «Телекарт-Прилад» необхідно проводити комплекс заходів, пов'язаних з поліпшенням збуту продукції, підвищенням конкурентоспроможності підприємства щодо асортименту, цін та якості пропонованої продукції.

9. Важливим резервом для покращення фінансового стану підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» є скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. Тому для зменшення дебіторської заборгованості можна застосовувати метод надання знижок при достроковій оплаті.

10. Для запобігання банкрутства та відновлення платоспроможності ТОВ «Телекарт-Прилад» необхідно провести наступні заходи: продаж частини нерухомого майна, збільшення статутного капіталу, розробка і здійснення програми скорочення витрат, поліпшення системи управління активами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білошкурська Н.В. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств / Н.В.Білошкурська / Сталий розвиток економіки – 2013р. – № 2 – С.85-89.
2. Богацька Н.М., Галюк О.В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства/ Н.М. Богацька, О.В.Галюк // «Молодий вчений» – 2013р. – №2 – С.12-15.
3. Боронос В.Г., Плікус І.Й. Фінансова санація і банкрутство підприємств: конспект лекцій. - Суми: Сумський державний університет, 2013р. – 103 с.
4. Бріндзя З., Багрій О. Методи діагностики банкрутства як основа фінансової стабільності вітчизняного підприємства / З.Бріндзя, О.Багрій // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» - 2013р. – С.10-12.
5. Брінь П.В, Черпак А.Ю. Управління антикризовою діяльністю підприємства / П.В. Брінь, А.Ю.Черпак // Вісник НТУ «ХПІ : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків: НТУ "ХПІ". – 2013р. – № 69 – С. 92-98.
6. Булович Т. В. Характеристика інструментів антикризового управління/ Т. В. Булович// Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки – 2010р. – № 4. Т. 3 – С.259-263.
7. Войнаренко М.П., Троц І.В. Формування системи попередження, прогнозування і подолання банкрутства промислових підприємств /М.П. Войнаренко, І.В. Троц // Економіка: реалії часу – 2015р. – №4(20) – С.272-278.
8. Воробйов Ю.М, Холода Б.І. Управління ресурсами підприємства: Навч. посіб./ Під ред. Ю.М. Воробйова, Б.І. Холода. К.:ЦНЛ, 2004р. - 288с.

9. Гаврилко П.П., Лалакулич М.Ю., Колодійчук А.В. Основні фактори виникнення кризових явищ на промислових підприємствах / П.П.Гаврилко, М.Ю.Лалакулич, А.В.Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012р. – Вип. 22.4 – С.158-164.
- 10.Гайдаєнко О.М., Фурман В.В. Аналіз ліквідності балансу ТОВ "Одеський олійноекстраційний завод" / О.М.Гайдаєнко, В.В.Фурман// Облік. Економіка. Менеджмент: наукові нотатки Міжнародний збірник наукових праць. – 2016р. – Випуск 1 (9). Частина 1. – С.107-114.
- 11.Гіляль А.С. Аналіз міжнародної конкурентоспроможності приладобудівного підприємства на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад» /А.С. Гіляль// Світове господарство і міжнародні економічні відносини – 2016р. – С.9-13.
12. Григоренко Є.О. Інструментарій діагностування фінансового стану в процесі формування антикризової програми підприємства / Є. О. Григоренко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. –2012р. – № 4 (55) – С. 206-210
- 13.Дорошенко А.П. Проблеми діагностики кризового стану сучасних підприємств / А.П. Дорошенко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економіка. – 2013р. – вип. 17, ч.ІІІ. – С. 75-82.
14. Дробишева О.О. Дослідження ймовірності банкрутства промислового підприємства / О.О.Дробишева // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії – 2016р. – Випуск 1 (01) – С.53-57.
- 15.Жалінська І.В. Діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства в антикризовому управлінні: сучасні підходи та класифікація моделей / І.В. Жалінська // Вісник ЖДТУ – 2015р. – № 3 (73) – С.62-67.

16. Жилякова О.В., Гросул В.А. Сутність та особливості формування антикризової стратегії в умовах VUCA-світу/ О.В.Жилякова, В.А.Гросул//БІЗНЕСІНФОРМ №11 – 2015р. – С.393-398.
17. Журлов А.М. Антикризова політика в умовах глобалізації світового господарства / А.М. Журлов, Н.Ю. Коровайченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012р. – № 5. – С.84-88.
18. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р.
19. Камнева А.В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві/ А.В.Камнева// Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики – 2014р. – № 4(28) – С.15-26.
20. Клебанова, Т.С. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління/ Т. С. Клебанова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003р. – 272 с.
21. Коваленко О.Ю. Напрями поліпшення фінансового стану підприємств в ринкових умовах/О.Ю.Коваленко// Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія «Економіка та управління» – 2011р. – № 2 Том 24 (63). – С.70-76.
22. Костіна О.М., Майборода О.Е. Методи та моделі діагностики кризового стану підприємства / О.М.Костіна, О.Е. Майборода // Вісник СумДУ. Серія “Економіка”. – 2012р. – № 4 – С.91-97.
23. Коюда В.О., Костіна О.М. Антикризова програма – основа системи антикризового управління підприємством / В.О.Коюда, О.М.Костіна// БІЗНЕСІНФОРМ – 2009р. – № 12(2) – С.47-49.
24. Кучумова І.Ю. Реалізація системи контролінгу на підприємствах: теоретичний аспект/ І. Ю. Кучумова// Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід – 2014р. – №12 – С.63-67.

25. Лисевич С.Г., Д'яченко К.О. Оцінка стану активів підприємства та управління ними/ С.Г.Лисевич, К.О. Д'яченко// Актуальні проблеми економіки – 2013р. – №12 – С.206-210.
26. Маймескул Д.І. Вплив розвитку приладобудівних підприємств на формування конкурентоспроможності регіону (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад» / Д.І.Маймескул// Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «Управління міжнародною конкурентоспроможністю регіонів: механізми, принципи, стратегії – 2012р. – С. 52-54.
27. Матвійчук І.О. Сучасний стан та перспективи розвитку приладобудування в Україні/ І.О. Матвійчук// Глобальні та національні проблеми економіки – 2015р. – №3 – С.360-365.
28. Міхов Л.І., Каліна Л.М. Реструктуризація підприємств: шляхи підвищення їх конкурентоспроможності/ Л. І. Міхов, Л. М. Каліна// Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Економіка та управління підприємствами – 2010р. – № 2(10) – С.57-60.
29. Момонт Т.В. Диверсифікація діяльності суб'єктів господарювання: теоретичний аспект/ Т.В. Момонт// Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2014р. – № 4 (70) – С.164-173.
30. Ніколаєва С.П. Сутність, прийоми та методи аналізу фінансового стану підприємств /С.П.Ніколаєва// Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки – 2011р. – №20 – С.317-323.
31. Нусінов В.Я., Семеняка Т.В. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства з метою попередження кризи / В.Я.Нусінов, Т.В.Семеняка // Управління розвитком – 2015р. – № 2 (180) – С.65-71.
32. Олійник Т.О., Шеремет Т.В. Фінансова стійкість підприємства як основний показник фінансового стану/Т.О.Олійник, Т.В.Шеремет// Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. – 2014р. – № 23 – С.35-37.

- 33.Офіційний сайт ТОВ «Телекарт-Прилад». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://telecard.odessa.ua/index.php/ru/>.
34. Павловський С.П. Інтегрування системи раннього попередження та реагування на фінансову кризу в концепцію збалансованих показників / С.П. Павловський // Журнал Ринок цінних паперів України — 2012р. – № 8 – С.51-57.
- 35.Повстенюк Н.Г. Методи діагностики банкрутства підприємств у сучасних умовах/ Н.Г. Повстенюк// Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ Економіка і регіон – 2015р. – №1 – С.25-31.
- 36.Рзаєва Т.Г., Стасюк І.В. Порівняльна характеристика вітчизняної і зарубіжної методик визначення ймовірності банкрутства підприємства / Т. Г. Рзаєва, І. В. Стасюк // Вісник Хмельницького національного університету – 2010р. – № 4. Т. 2 – С.89-93.
- 37.Семчук Ж.В. Інструментарій діагностики загрози банкрутства підприємства / Ж. В. Семчук // Інвестиції: практика та досвід – 2013р.– № 20. С. 18-20.
38. Ситник Л.С. Венжега Р.В. Моделі фінансової діагностики банкрутства металургійних підприємств у системі антикризового управління / Л. С. Ситник, Р. В. Венжега // Вісник Хмельницького національного університету – 2013р. – № 2 – С.232-241.
- 39.Слободян, Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика/ Н.Г.Слободян // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет – 2014р. – Том 18 – № 2 – С.239-245.
- 40.Статут Товариства з обмеженою відповідальністю «Телекард-Прилад».
- 41.Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. –554 с.

- 42.Ткаченко А. М. Криза: сутність, класифікація та причини виникнення / А. М. Ткаченко, Ю. В. Калюжна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць : у 2-х вип. / ПДТУ. –2013р. – Вип. 1, Т.2. – С.122-126.
- 43.Ткаченко І.П. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів у системі фінансового менеджменту підприємства/ І.П.Ткаченко// Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму – 2012р. – № 1 (5) – С.362-373.
- 44.Троц І. В. Шляхи подолання банкрутства підприємства / І. В. Троц // Актуальні питання економічних наук : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 червня 2012 р. – Одеса : «Центр економічних досліджень та розвитку» – 2012р. – С. 81–83.
45. Троц І.В. Напрями та шляхи подолання банкрутства машинобудівних підприємств хмельниччини відповідно до їх кризового рівня / І.В.Троц // Вісник Хмельницького національного університету – 2013р. – № 2 (32). – С.63-68.
- 46.Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний та регіональний аспект/ І.В.Троц// Вісник соціально-економічних досліджень – 2014р. – випуск 3 (54) – С.170-178.
- 47.Фаріон В.Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств/ В.Я.Фаріон// Інноваційна економіка – 2013р. – №10 – С.27-33.
48. Хринюк О.С., Москаленко Л.А. Сутність, види та причини фінансової кризи на підприємстві / О.С. Хринюк, Л.А.Москаленко // Сучасні проблеми економіки та підприємництва – 2011р. – №6 – С.193-196.
- 49.Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання : Навч. посібник. – К. : Кондор, 2006. – 378 с.
- 50.Чібісова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств / І.В.Чібісова // Наукові праці Кіровоградського

національного технічного університету. Економічні науки – 2012р. – вип. 22, ч.ІІ – С.1-6.

- 51.Чорновіл І.А. Сутнісна характеристика кризи підприємства та причини її виникнення / І.А.Чорновіл // Вісник Хмельницького Національного університету – 2011р. – №2 – С.7-12.
- 52.Шилова О.Ю. Розроблення антикризової програми підприємства в умовах інноваційного шляху розвитку / О.Ю.Шилова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013р. – №4 – С.173-180.
- 53.Штангерт А. М. Антикризове управління підприємством: Підручник. – Львів: Українська академія друкарства, 2008р.. – 396с.
- 54.Юріна А.Л. Правова природа відносин неспроможності (банкрутства)/ А.Л.Юріна // Вісник Одеського національного університету. Науковий журнал. – 2010р. – Том 15 вип. 1 – С.70-78.